

De Meerdoeners

Klimaatambassadeurs in actie

MEERDOENERS

Inhoud

Samen werken aan oplossingen voor de klimaatuitdaging

Burgerparticipatie voor het klimaat

Klimaatambassadeurs in actie in Zwalm, Kluisbergen en Sint-Lievens-Houtem

Ook Meerdoeners in jouw gemeente?

Tien gouden tips

Handige links

Samen werken aan oplossingen voor de klimaatuitdaging

Caroline Vlaeminck

Klimaatcoach SOLVA

Klimaatadaptatie, of het aanpassen van de omgeving en ons gedrag aan toenemende weersextremen, is een complexe, maatschappelijke opgave. Er is draagvlak nodig voor het beleid, maar van burgers wordt ook verwacht dat zij zelf maatregelen nemen.

Bij SOLVA geloven we sterk in de kracht van bottom-up initiatieven, waarin burgers van onderuit de samenleving vormgeven. Met het project De Meerdoeners lieten we burgers nadenken over manieren om gezamenlijk een aantal lokale uitdagingen aan te pakken met doelgerichte klimaatacties.

Er is veel creativiteit en enthousiasme van burgers aanwezig in onze steden, gemeenten, wijken, regio's, en buitengebieden. Door die kracht van burgers in te zetten, komen we tot vernieuwende oplossingen. Op lokaal niveau projecten opstarten is cruciaal, omdat burgers de lokale klimaatuitdagingen goed aanvoelen. Het helpt ook burgers die zich verlamd voelen door de grootte en complexiteit van de klimaatverandering als ze zelf kunnen bijdragen aan de noodzakelijke sociaal-ecologische verandering.

Door een krachtige bottom-up-dynamiek in te schakelen, vergroten lokale besturen het draagvlak voor hun klimaatbeleid. Zo winnen klimaatplannen aan kracht.

Het project De Meerdoeners viel pal in de Coronacrisis, en dit bracht extra uitdagingen met zich mee. Veel vergaderingen gingen noodgedwongen online door. Online vergaderen is niet de beste manier om burgers enthousiast te houden doorheen een traject. Zij vinden net ook de sociale component heel leuk. Samen afspreken, met elkaar in dialoog gaan ...

Ondanks die uitdagingen begonnen de zaadjes voor de klimaatacties te kiemen, en veranderden dromen langzaam in realistische stappenplannen. Ook nu nog werken De Meerdoeners naarstig voort om hun initiatieven verder uit te bouwen.

To be continued!

Burgerparticipatie voor het klimaat

Wie zijn De Meerdoeners?

De Meerdoeners zijn enthousiaste en geëngageerde burgers uit Zwalm, Kluisbergen en Sint-Lievens-Houtem die deelnamen aan een participatietraject en die zich inzetten voor het klimaat. Ze namen een actieve rol op om maatregelen uit te voeren in het kader van het klimaatplan van de gemeente, waarvoor ze ook een budget kregen.

SOLVA, het intergemeentelijke samenwerkingsverband voor streekontwikkeling in Zuid-Oost-Vlaanderen, diende De Meerdoeners in als project bij het Plattelandsloket van de Provincie Oost-Vlaanderen. De subsidie die ervoor verkregen werd, gaf burgers in Zwalm, Kluisbergen en Sint-Lievens-Houtem de kans om acties uit het klimaatplan uit te werken. Ze werden daarbij begeleid en gecoacht.

Het klimaat is een zaak van iedereen. Veel burgers staan te popelen om in actie te schieten, maar weten niet waar te beginnen. Als Meerdoeners kregen ze daar begeleiding bij. Elk deelnemend lokaal bestuur trok 7.500 euro uit voor de ondersteuning van maximaal drie acties. De gekozen acties moesten het landschap klimaatrobuster maken of de CO₂-uitstoot effectief doen dalen. Zo helpen burgers hun gemeente mee om de doelstellingen van het klimaatplan te behalen. Het project is helemaal geslaagd als De Meerdoeners na afloop ook een blijvend engagement opnemen. De drie lokale besturen, overwegen nu om van het participatietraject een jaarlijkse gewoonte te maken.

Wat levert burgerparticipatie op?

Burgers betrekken bij het gemeentebestuur en bij concrete acties is uitdagend, maar je kan er veel mee bereiken.

De voordelen op een rij:

- **Beter begrip van je burgers en een goed afgestemd beleid**
In de bijeenkomsten van een burgerparticipatietraject krijg je op een informele manier input van burgers. Je verneemt wat hen drijft en waar ze van wakker liggen. Zo kan je het beleid nog beter afstemmen op hun behoeften en ervaringen.
- **Groter draagvlak voor ingrepen en beleid**
Een participatietraject kan het wederzijds vertrouwen tussen burger en lokaal bestuur vergroten. Burgers krijgen inzicht in de werking van het bestuur en de achtergrond van bepaalde beslissingen.
- **Hogere betrokkenheid van je burgers**
Meerdoeners nemen een actieve rol op en worden zich bewust van de 'maakbaarheid' van hun gemeente.
- **Sterkere sociale cohesie in je gemeente**

Bij veel Meerdoeners is het sociaal aspect minstens even belangrijk als hun inzet voor het klimaat. Het is een goede gelegenheid om gelijkgezinden in de gemeente met elkaar in contact te brengen.

Klimaatambassadeurs in actie in Zwalm, Kluisbergen en Sint-Lievens-Houtem

Zwalm strategisch vergroenen

Francia Neirinck

Schepen klimaat Zwalm

“Het project De Meerdoeners gaat over nieuwe ideeën, toffe projecten, concepten en initiatieven. Ik ben blij dat zoveel Zwalmenaren zich aangesproken voelden om mee te denken en te doen, en zich aansloten bij De Meerdoeners. De acties van De Meerdoeners groeien van onderuit en dat is fantastisch. We geloven er sterk in dat (aan-)gedragen acties vanuit het middenveld en van de burgers enorm veel kans op succes hebben. Op de medewerking van het gemeentebestuur kunnen De Meerdoeners alvast ook rekenen. Onze Meerdoeners durven gerust wat visionair denken, als tegengif voor de klimaatdoemscenario's. Samen met hen geloven we dat hun acties geen druppel op een hete plaat zijn, maar bouwstenen van een groter plan waar we persoonlijk aan kunnen meewerken. Ik ben heel fier op onze Zwalmse Meerdoeners. Jullie horen er binnenkort vast nog meer van...”

Zwalm deed een uitgebreide oproep om inwoners uit te nodigen voor de startsessie. Daar kwam een heel diverse groep op af, met veel ideeën voor acties. In de tweede sessie groepeerden de Zwalmse Meerdoeners hun ideeën en kozen ze twee acties om verder uit te werken. Een eerste actie was gericht op **consuminderen**. Het doel was een community op te zetten die mensen zou stimuleren om gebruiksvoorwerpen te hergebruiken en te herstellen. Met de professionele ervaring van een van De Meerdoeners had het team alvast de nodige expertise in huis. De tweede groep Meerdoeners wilde kleine landschapselementen planten in de gemeente en zo het landschap esthetisch en ecologisch opwaarderen, en inwoners sensibiliseren over markante bomen en struiken. Ze noemden hun actie '**Zwalm strategisch vergroenen**'.

In de volgende werksessie lijstte de eerste groep bestaande initiatieven in Zwalm op, om te kijken wat er nog ontbrak en wat de groep nog meer kon doen. Ze wilden ook extra communiceren over hun actie om extra Meerdoeners aan te trekken, maar op die oproepen kwam geen reactie. Na de derde werksessie kwam de groep rond het thema Consuminderen tot de vaststelling dat de gemeente reeds heel wat initiatieven ondernam rond dit thema en

ze verkozen er dan ook voor om de bestaande initiatieven van de gemeente te versterken waar ze konden in plaats van zelfstandig een nieuwe actie te initiëren. Het lokaal bestuur nam hun tips zowieso ter harte en organiseerde in mei een korteketen fietsroute met picknick, waar ook Meerdoeners aan deelnamen.

Tijdens deze werksessie werkten de Meerdoeners samen de actie “Zwalm Strategisch Vergroenen” verder uit in een actiefiche en ze maakten een budget op voor de uitvoering. De kerstperiode was het startschot voor een kleine campagne. Ze kozen een markante kerstboom uit in de gemeente, een enorme spar die zichtbaar is vanop de straat, en

daarin hingen ze kerstverlichting op. Zo maakten ze de inwoners van Zwalm bewust van de monumentale bomen die sinds jaar en dag in hun gemeente groeien. Een bordje in de vorm van een bouwaanvraag gaf meer uitleg over de actie, om de buurt te sensibiliseren en om nóg meer nieuwsgierigen te lokken.

‘Zwalm strategisch vergroenen’ wil minstens één landschapselement zoals een boom of struik planten in elke deelgemeente van Zwalm, en daarrond een sensibilisatiecampagne voeren. De groep roept inwoners op om mogelijke plekken voor een markante boom te zoeken. Als die gekend zijn zullen de Meerdoeners er nieuwe markante bomen planten. Eind 2022 willen de Meerdoeners een publieksmoment organiseren rond het planten van de nieuwe bomen en willen ze een ook een nieuwe kerstactie in elke deelgemeente laten plaatsvinden.

Blijf op de hoogte over ‘Zwalm Strategisch Vergroenen’:

<https://www.facebook.com/meerdoenerszwalm>

Klimaatfestival en gedeelde pluktuin in Kluisbergen

Malaika Stevens

Hoofddeskundige milieu en duurzaamheid Kluisbergen

“Het leuke aan De Meerdoeners vond ik om te zien dat er over generaties heen gemotiveerde mensen klaarstaan om hun steentje bij te dragen aan een beter leefmilieu. Het is een heel diverse groep, zowel op het vlak van leeftijd als van achtergrond, en toch zijn ze erin geslaagd om samen mooie concepten uit te werken.”

In Kluisbergen kwam er een grote en diverse groep burgers naar de startsessie. Jong en oud, Kluisbergenaar sinds jaren en pas verhuisd, van grafisch ontwerper tot landbouwer. Na deze infosessie vroeg Malaïka, de duurzaamheidsambtenaar van de gemeente, in de WhatsApp-groep van De Meerdoeners of iemand het project mee bekend wilde maken door mensen aan te spreken op FestiVolt, het feest voor 50 jaar Kluisbergen.

Onder meer daardoor zaten er in de tweede sessie nog meer Meerdoeners aan tafel. Ze legden hun ideeën voor een duurzaam Kluisbergen op tafel en kozen twee acties: het **klimaatfestival ‘Doe Meer met Minder’** om Kluisbergen te laten kennismaken met enthousiaste sprekers, workshops en subsidies in het kader van duurzaamheid en klimaat, en **‘Pluk & Groei’**: een **gedeelde pluktuin met focus op landbouweducatie**.

‘Pluk & Groei’ kwam voort uit de droom om een openbare plek te creëren waar landbouwers en burgers naar elkaar toegroeien. Een plek waar mensen in contact komen met de landbouwerstiel en alle aspecten van het boerenleven ontdekken. De Meerdoeners wilden samen met landbouwers workshops organiseren over bodemkwaliteit, zaaien en oogsten. En burgers zouden ook zelf de handen uit de mouwen kunnen steken in de pluktuin.

In de volgende sessies werkten beide groepen hun acties verder uit. Ze maakten een budget op en maakten een actiefiche met een goede beschrijving, zodat iedereen dezelfde visie deelde en nieuwe Meerdoeners in één oogopslag konden zien waarover de actie ging.

‘Doe Meer met Minder’, het klimaatfestival van Kluisbergen, had al snel twee sprekers beet en stilaan kregen ook de andere aspecten van het festival vorm.

Voor ‘Pluk & Groei’ moesten De Meerdoeners een geschikt stuk grond vinden. Duurzaamheidsambtenaar Malaïka, hielp hen bij de zoektocht. De Meerdoeners presenteerden hun plannen aan het schepencollege dat unaniem mee ging in hun verhaal. Uiteindelijk, kregen de Meerdoeners, na wat onderhandelen, de toestemming om een stuk grond, eigendom van SOLVA van de toekomstige wijk Rosalinde, voor minstens drie jaar te gebruiken.

In de slotsessie van het begeleidingstraject besloten de twee groepen Meerdoeners om samen te werken. Ze organiseren het duurzaamheidsfestival tegelijk met de publieke

voorstelling van 'Pluk & Groei' op de grond in Rosalinde, zodat de twee initiatieven elkaar versterken.

Blijf op de hoogte over de acties van de Meerdoeners uit Kluisbergen:

<https://www.facebook.com/groups/1861730897323813>

Aanvulling juli 2022 : De groep "Doe Meer voor Minder" kon na meerdere oproepen geen extra enthousiaste burgers vinden om mee te helpen bij de organisatie van het duurzaamheidsfestival, waardoor dit festival niet is doorgedaan. De leden van de groep sloten zich uiteindelijk aan bij de groep Pluk en Groei en voelden zich daar meteen thuis.

Pluk en Groei ging na ondertekening van de gebruiksovereenkomst met SOLVA van start met het inrichten van het perceel volgens het ontwerp. Tijdens het zaaien en planten van de moestuin kwamen een aantal nieuwsgierige buurtbewoners een kijkje nemen. Drie daarvan bleven enthousiaste Meerdoeners. In augustus plannen ze de aanleg van een takkenril om het perceel meer af te schermen. Hierbij betrekken de Meerdoeners de jongeren van [JongLeer](#). Jongleer wil de kloof tussen de kwetsbare jongeren en de arbeidsmarkt verkleinen en hen een stapje vooruit laten zetten in hun leven of werk.

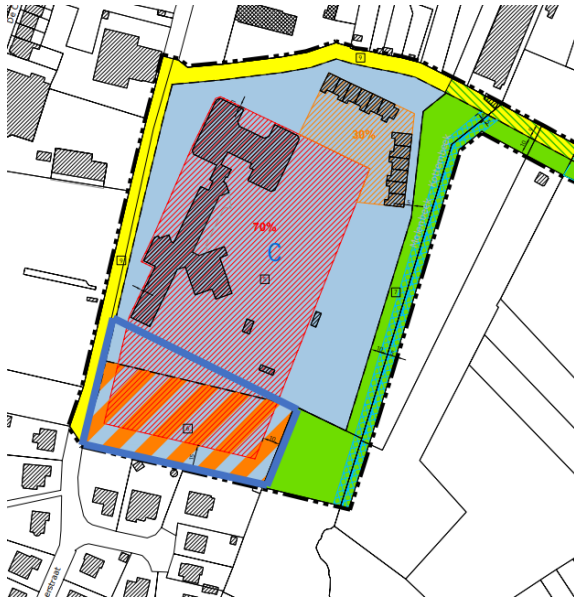
Generatietuin of klimaatmarkt in Sint-Lievens-Houtem?

In Sint-Lievens-Houtem leverde de oproep vijf actieve Meerdoeners op uit de gemeentelijke kerngroep Klimaat. Die groep werkte al eerder samen met het lokaal bestuur bijvoorbeeld door de organisatie van een groepsaankoop regentonnen. In de brainstormsessie legden ze veel ideeën op tafel. In samenspraak kozen ze voor een generatietuin: een plek in het centrum waar jong en oud elkaar vinden voor een wandelingetje, om samen plezier maken, frisse lucht op te snuiven, frambozen te plukken of tot rust te komen in de natuur. Een plek die ook bijdraagt aan de biodiversiteit en klimaatrobustheid van het centrum van de gemeente.

Het woonzorgcentrum Ter Kimme in de dorpskern van Sint-Lievens-Houtem heeft een braakliggend terrein naast het gebouw en was enthousiast over het idee van de generatietuin.

Terwijl de Meerdoeners en het lokaal bestuur met het woonzorgcentrum in gesprek gingen om de praktische zaken te regelen, gingen De Meerdoeners voor de inrichting van het perceel te rade bij Regionaal Landschap Vlaamse Ardennen, en RLVA maakte raming op van het kostenplaatje voor de uitwerking van een generatietuin. Een juridisch sluitend akkoord uitwerken tussen de gemeente en het woonzorgcentrum zou echter veel voorbereidingstijd vragen, waardoor de actie de timing van de Meerdoeners-begeleiding niet zou halen. De Meerdoeners bleven echter positief en ook het woonzorgcentrum wijzigde haar oorspronkelijke engagement niet. Alleen de timing was niet ideaal. De Meerdoeners blijven de komende maanden het vuurtje met Ter Kimme warm houden en hopen de gesprekken rond het juridische luik van het perceel opnieuw te kunnen opstarten in de zomer van 2022.

Thema Stimuleren van ontmoeting en groene beleving in de publieke ruimte

Ook Meerdoeners in jouw gemeente?

Hoe pak je dat aan? In negen stappen naar een geslaagd participatietraject.

Stap 1

Werk samen met een participatiebureau

Door samen te werken met een participatiebureau kan je als duurzaamheidsambtenaar, schep en of medewerker van jouw lokaal bestuur focussen op de ondersteuning van De Meerdoeners zelf. Het zorgt er ook voor dat de Meerdoeners je eerder zien als partner dan als opdrachtgever van het traject. Bespreek samen met het participatiebureau de grote lijnen van het begeleidingstraject: wie neemt welke taken en rollen op? Maak een tijdlijn op van het traject, bepaal hoeveel begeleidingssessies er komen en welke doelen je na elke sessie wil afvinken. Betrek de communicatiedienst bij je traject en spreek af hoe en wanneer je erover gaat communiceren.

SOLVA werkte voor deze opdracht samen met Ecolife vzw.

Stap 2

Werk een afwegingskader uit en stel een menukaart op met acties uit het klimaatplan

▪ Afwegingskader

Welke projecten komen in aanmerking? Wat is de doelgroep? Welk budget is er? Hoe krijgen De Meerdoeners dat budget? Wat zijn de vooropgestelde criteria? Vat dit alles goed samen in een afwegingskader. Bij twijfel biedt het afwegingskader dan uitsluitel.

▪ Menukaart met mogelijke acties

Wat doet de gemeente al voor het klimaat? Waar is de gemeente al sterk in? Door welbepaalde thema's op de lijst van mogelijke acties te zetten, zorg je dat de acties van de burgers je klimaatplan echt versterken. Als je genoeg voorbeelden opsomt, kunnen inwoners zich goed inbeelden wat er allemaal kan. Bijvoorbeeld: groepsaankopen opzetten, groene leefbuurten creëren, geveltuinen aanleggen, korteketeninitiatieven promoten, de verkoop of productie van lokale producten stimuleren, volkstuintjes opstarten, repaircafés of een fietsbibliotheek organiseren, een energievoöperatieve oprichten, landbouwers helpen om energie te besparen.

Stap 3

Werk een oproep uit en maak een communicatieplan

Doe een **wervende oproep** naar burgers om mee(r) te doen. Met kansengroepen, landbouwers of verenigingen kan je rechtstreeks contact opnemen via e-mail, brief of

mondeling. Zo krijg je een diverse groep bij elkaar. Geef zeker mee dat ze nog geen concreet idee moeten hebben, maar vooral veel goesting om de handen uit de mouwen te steken en mee te werken aan een groepsactie.

Omwille van de subsidievoorwaarden van het Plattelandsloket werd hier ook gekozen om de landbouwers rechtstreeks aan te schrijven.

Stap 4

Zorg voor een online samenwerkingstool

Met een online tool kan je documenten delen met De Meerdoeners en kunnen zij met elkaar communiceren over de actie. Die tool kan je vooraf selecteren, of je kan de Meerdoeners in de startsessie vragen waarmee zij willen werken: Google Drive of Dropbox om documenten op te slaan, een Facebook- of WhatsApp-groep, Slack of Discord voor onderlinge communicatie.

De Meerdoeners in Zwalm, Kluisbergen en Sint-Lievens-Houtem communiceren met elkaar via Google Drive, e-mail en in een WhatsApp-groep.

Stap 5

Organiseer een wervende kick-off

Presenteer het traject, de timing en de spelregels. Geef in je startsessie voorbeelden van inspirerende klimaatacties. Je kan ook een Meerdoener uit een ander Meerdoenerstraject aan het woord laten. Start met een 'opwarmer' om het ijs te breken tussen de kandidaat-Meerdoeners zodat ze zich aan elkaar kunnen voorstellen. Vraag waarin ze interesse hebben, wat hen drijft, welke vaardigheden ze hebben, en wat ze verwachten van het traject. Geef op het einde van de sessie de datum van de volgende mee, of leg die samen vast met De Meerdoeners.

Stap 6

Organiseer een tweede sessie

Plan een nieuwe sessie kort na de vorige. Overloop de menukaart met mogelijke acties en laat iedereen zijn of haar favoriete acties of thema's noteren op post-its. Hang de post-its op een bord of muur en groepeer ze volgens thema. De groep kiest samen welke acties ze gaan uitwerken, of het er een, twee of drie worden, en wie aansluit bij welke actie. Ideaal is een maximum van drie acties met evenveel groepjes Meerdoeners.

Wanneer de acties gekozen zijn, werken de Meerdoeners de actie verder uit in een fiche. Dit is een handig document voor nieuwe Meerdoeners die willen weten waarover de actie gaat:

- Hoe heet de actie?

- Wie zijn De Meerdoeners?
- Wat is de actie, samengevat in een paar zinnen?
- Wanneer is de actie geslaagd?
- Voldoet de actie aan het afwegingskader van de gemeente?
- Welke vergelijkbare initiatieven zijn er al?
- Hoe ziet de actie er concreet uit en wat zijn de volgende stappen?

Op het einde van de sessie kiezen de Meerdoeners de datum voor de volgende, en bekijken ze of ze externe expertise kunnen gebruiken om juridische, technische of andere hindernissen te tackelen.

Stap 7

Organiseer een derde sessie

De derde sessie focust op het budget en op expertise. De actie krijgt een naam. In deze derde sessie worden de actie en het kostenplaatje verder uitgewerkt. De raming wordt dan samen met de actiefiche naar het schepencollege gestuurd ter goedkeuring (als dat zo bepaald is in het afwegingskader). Indien nodig vraagt het participatiebureau experten om een uiteenzetting te geven en zich mee te buigen over de uitdagingen van De Meerdoeners. Door vooraf aan te kondigen dat er experten zullen meedenken, motiveer je De Meerdoeners extra om naar de sessie te komen.

Op het einde van deze sessie zoek je een datum voor de slotsessie en stuur je de actiefiches samen met het budget naar het lokaal bestuur ter goedkeuring. Daarna kunnen De Meerdoeners met het goedgekeurde budget werken.

Stap 8

Organiseer een slotsessie van het begeleid traject

In de vierde sessie kunnen de Meerdoeners voortwerken aan hun actie. Het is de laatste sessie met begeleiding van het participatiebureau. Daarna werken de groepen in hun eigen tempo verder. In deze sessie kan je ook even focussen op de verankering van de groep: hoe gaat die zelfstandig verder werken? Prik een vast terugkerend moment om samen te komen, bijvoorbeeld om de twee weken woensdag om halfacht. Dan kunnen De Meerdoeners dat moment al vrijhouden in hun agenda. Het is namelijk niet gemakkelijk om een datum te zoeken voor een bijeenkomst met een grote groep. Ook na afloop van elke sessie is het belangrijk dat de deelnemers met elkaar informeel kunnen praten met lokaal biertje of fruitsapje in de hand.

Stap 9

Volgend jaar opnieuw?

Als lokaal bestuur kan je deze manier van burgerparticipatie jaarlijks organiseren. Zo geef je nieuwe inwoners elk jaar de kans om initiatieven uit te werken in de gemeente, en kan iedereen een steentje bijdragen aan een klimaatrobuuste en sociale gemeente.

Tien gouden tips

1. Kom goed voorbereid aan de start

Een duidelijk menu met mogelijke acties en voorbeelden en een goed uitgewerkt afwegingskader voorkomen onnodige discussies achteraf.

2. Hou er rekening mee dat je geen controle hebt over de uitkomst

Weet dat het niet altijd even gemakkelijk is om De Meerdoeners te ondersteunen. Soms vragen ze hulp om een stuk grond in de gemeente te vinden, soms om te communiceren naar de inwoners over hun klimaat- of biomarkt. Je weet niet altijd op voorhand wat je te wachten staat.

3. Zorg voor een diverse groep Meerdoeners

Zorg voor voldoende variatie aan Meerdoener, d.w.z. mensen met verschillende vaardigheden en expertise. Dat kan je bekomen door bepaalde doelgroepen rechtstreeks te contacteren of ze aan te spreken via verenigingen of burgerraden. Een diverse groep zorgt ook wel voor verschillende visies, bijvoorbeeld van landbouwers en natuurliefhebbers. Ook uiteenlopende commerciële belangen van inwoners kunnen spanningen in de groep veroorzaken.

4. Bewaak de balans tussen ambitie en realisme

Soms heb je te maken met een groep Meerdoeners die het heel groot ziet, groter dan het budget en de geplande begeleiding toelaten. Dan kan je overwegen om te focussen op een deelaspect, of om het traject te zien als de voorbereiding op een groter project.

5. Denk goed na over het meest geschikte moment

Kies een goed moment voor een werksessie met een grote groep inwoners. Je kan De Meerdoeners ontzorgen door vooraf gekozen data mee te geven om vrij te houden. Of je legt op het einde van elke sessie samen een datum vast voor een volgende sessie, of je kiest voor een vast moment: bijvoorbeeld de eerste woensdag van elke maand.

6. Laat niet te veel tijd tussen de sessies

Probeer elke maand een sessie te plannen. Zo hou je na de wervende startsessie een goede werkdynamiek het beste vast.

7. Hou rekening met de groepsdynamiek

De groep heeft de beste kans op slagen als er minstens één trekker is. Dat is niet gemakkelijk, want Meerdoeners kiezen zelf aan welke actie ze meewerken. Zorg dat de groepjes niet te klein zijn. Minstens drie tot vier Meerdoeners per groep is aangeraden. Stel voor om groepen samen te voegen als ze te klein zijn. Je kan ook extra communiceren om bijkomende Meerdoeners te vinden tegen de volgende sessie. Maar

met een kleine groep mensen kan je evengoed grote stappen zetten en knopen doorhakken, zeker in het begin van een actie.

8. Plan genoeg momenten voor informele uitwisseling

Mensen worden Meerdoeners om klimaatredenen, maar ook het **sociaal aspect** speelt een rol. Kennismaken met elkaar vraagt tijd. Plan daarom ook een moment voor informele uitwisseling met een drankje op het einde van elke werksessie. Stimuleer dat mensen **elkaar live ontmoeten**, op café, tijdens een verkennende wandeling, of op een bedrijfsbezoek. Alleen maar online sessies zijn niet aan te raden voor een participatietraject. Spreek van bij de start goed af over een evenwicht tussen online en live bijeenkomsten.

9. Neem in je afwegingskader een flexibele verdeelsleutel op voor het budget

Voor het eerste Meerdoenerstraject was er 7.500 euro budget uitgetrokken per gemeente, voor één tot drie acties. Maar vooraf kan je niet weten hoeveel groepjes er komen. Zwalm trok maximum 2.500 euro uit per actie. Andere lieten de verschillende actiegroepen met elkaar onderhandelen. Als de ene groep budget over had, kon je de rest van het budget aan een andere groep geven.

10. Koppel na elke sessie snel terug naar de hele groep

Stuur het verslag van elke sessie zo snel mogelijk naar de hele groep door, ook naar De Meerdoeners die er niet bij konden zijn. Zo hou je iedereen aan boord en kunnen nieuwe Meerdoeners gemakkelijk aansluiten.

Colofon

SOLVA

Gentsesteenweg 1B
9520 Vlierzele
053/64 65 20
www.so-lva.be
info@so-lva.be

De Meerdoeners is een participatietraject van SOLVA in samenwerking met drie gemeenten in Zuid-Oost-Vlaanderen: Zwalm, Kluisbergen en Sint-Lievens-Houtem, met steun van het Europees Landbouwfonds voor Plattelandsontwikkeling en de Provincie Oost-Vlaanderen. De Meerdoeners-trajecten werden begeleid door Ecolife vzw, een kenniscentrum voor footprinting en ecologische gedragsverandering dat overheden, organisaties en bedrijven ondersteunt om hun ecologische doelstellingen te realiseren. Gemeenten die een jaarlijks terugkerend burgerbudget voor klimaatacties wensen te voorzien, kunnen via het Omgevingscontract van de Provincie de trajectbegeleiding krijgen van Ecolife. Meer info vind je [hier](#).

